

degėsių nerasta. Jos paskirtis ir chronologija kol kas neaiški.

2003 m. baigta tyrinėti 2002 m. tyrinėta perkasa 1. Joje ištirtas 4,5x1,5 m dydžio plotas, iš viso 6,75 m², kuriame buvo tamsesnės žemės juosta, neištirta 2002 m. Po tyrimų paaiškėjo, kad minima žemės juosta atsidengė po armeniu, maždaug 0,25–0,3 m gylyje. Ji lenkta, orientuota Š–P kryptimi. P gale ji stailga pasisuka į V. Š–P kryptimi jos ilgis – apie 3,9 m, P dalyje R–V kryptimi ilgis – 1,4 m. „Juostos“ plotis – apie 0,2–0,4 m, sluoksnio storis – apie 0,2–0,25 m. Ši žemės juosta buvo sudaryta lyg iš dviejų pagrindinių tamsesnės žemės sluoksnelių su šviesesnės žemės intarpu tarp jų. Juostoje ar netoli jos rasta kelios titnago nuoskalos. Tamsesnės žemės juosta tikriausiai atsirado sunykus įgilintam mediniam statiniui ir preliminariai priskiriama tam pačiam laikotarpiui kaip ir senovės gyvenvietė.

2003 m. tyrimų metu ištirtas 162,75 m² plotas. Senovės gyvenvietė pagal jos radinius bei stratigrafiją preliminariai datuojama II tūkst. pr. Kr.

TURLOJIŠKĖ ARCHAEOLOGICAL COMPLEX

In 2003 in the Turlojiškė archaeological complex VU continued the explorations started in 1996. In the southern part of the archaeological complex under investigation since 2002, totally 5 trenches were excavated, along with completion of investigations in trench 1 started in 2002 (total area of 162.75 m²). Flint finds, raw amber, animal bones, pottery and clay plaster was found in result of explorations. In trench 5 a fragment of human skull was unearthed. Furthermore, some pits without any finds and remains of an oval structure were uncovered. The ancient settlement unearthed in the place under investigation is dated back to the 2nd millennium B.C.

KARAVIŠKIŲ 6-OJI GYVENVIETĖ

Gytis PILIČIAUSKAS

Karaviškių 6-oji akmens ir bronzos amžių gyvenvietė (Varėnos r., Kaniavos sen.) yra Karaviškių k. PR dalyje, buvusio Dubos ežero P krante, limnoglacialinės terasos pakraštyje. Saugomų istorijos ir kultūros vertybių sąrašuose ji vadinama Karaviškių II senovės gyvenvietė (A-40). 1997–2001 m. gyvenvietė buvo tyrinėjama paminklosauginiais tikslais. Tyrinėjimų metu paminklo teritorija buvo išžvalgyta šurfais, ardomose vietose iškasti 5 atskiri plotai – iš viso 795 m² (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 316; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 32–34; *LA*, V., 1999, t. 16, p. 229–238; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 58–

61; *ATL 2000 metais*, V., 2002; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 32–34).

2003 m. archeologiniai tyrinėjimai Karaviškių 6-ojoje gyvenvietėje buvo pratęsti. Juos vykdė LII, finansavo KVAD. 2 m pločio perkastos buvo atmatuotos po elektros perdavimo linija, prie ankstesniais metais pradėtų tyrinėti plotų III ir V kraštų. Iš viso ištirtas 136 m² plotas.

Visose perkastose pastebėti tie patys 3 stratigrafiniai sluoksniai. 16–32 cm storio tamsiai pilkas dirvožemis dengė 10–50 cm storio gelsvą (rusvą) smėlį. Baltas smėlis–įžemis slūgsojo 40–80 cm gylyje. Gelsvame smėlyje išryškėjo 25 cm skersmens juosvo

anglino smėlio dėmė su 3–8 cm dydžio neperdegusių akmenų krūva šalia bei 30x40 cm dydžio pailga pilko smėlio dėmė, kurioje dar buvo smulkių angliukų, perdegusių kauliukų, kelios puodų šukės ir titnago nuoskalos. Abu objektai galėjo būti akmens amžiaus laužavietės.

2003 m., kaip ir ankstesnių ploto V tyrimų metu, susidurta su kelių skirtingų akmens amžiaus periodų bei kultūrų radiniais.

Buvo surinktos 784 lipdytinės bei 43 žiestos keramikos šukės. Tarp lipdytinės keramikos ryškiai vyravo vėlyvojo neolito virvelinė (605 šukės – 11 indų). Jos molio masėje buvo matomos šamoto ir smėlio priemaišos. Tai rumbuotos puodynės S pavidalo sienelėmis, nedideli puodeliai ir taurės, puošti virvučių išpaudais ir įraižomis. 4 smailiadugnius indus (59 šukės) galima priskirti vidurinio-vėlyvojo neolito Nemuno kultūrai. Jų molio masė buvo liesinta grūsto akmens priemaišomis, išorė puošta giliais išpaudais (kaklelio srityje), smulkiais išpaučiais, stulpelių eilute ar terasinėmis juostelėmis. Be to, pasitaikė 120 subyrėjusio ankstyvojo neolito Dubičių tipo puodo šukių. Indas buvęs puoštas duobutėmis, molio masė liesinta augalų ir grūsto akmens priemaišomis.

Tirtame plote buvo rasti 6583 apdirbti titnagai, tarp jų – 5877 nuoskalos ir skeveldros, 467 skeltės, 45 skaldytiniai, 194 dirbiniai, jų fragmentai ir retušuotos gamybos atliekos. Išsiskyrė 3 titnago radinių sandrauba. Titnago dirbiniai iš šių sandraubų skyrėsi tipologiškai, technologiškai, iš dalies – titnago žaliava.

Pirmoje sandrauboje pasitaikė lancetų su smailiais apatiniuose skelčių galuose ir to paties tipo mikrorėžtukų, 2 trapecijos, keli skersiniai rėžtukai ir galiniai gremžtukai, apskaldytas nuoskalinio kirvelio fragmentas. Ši sandrauba buvo susijusi su Dubičių tipo puodu. Ją reikėtų priskirti keraminei ankstyvojo neolito Janislavicų kultūros fazei. Antroje sandrauboje lancetų nepasitaikė, tačiau, sprendžiant pagal

jų gamybos atliekas mikrorėžtukus, jie buvo gaminti iš siaurų skelčių (7–8 mm), jų smailiai dažnai daryti viršutiniuose skelčių galuose. Be to, buvo paplitęs skelčių dalijimo būdas be mikrorėžtukinio nuskėlimo, t. y. išretuaujant skeltėje įdubą ir ją perlaužiant. Dar pasitaikė mikrolitinio ašmenėlio fragmentas, grandukas, skaldytinis su rankenėle taisyklingoms ir siauroms skeltelėms skelti. Šį kompleksą preliminariai galima datuoti vėlyvuuoju mezolitu. Trečios sandraubos vietoje buvo gaminti stambūs lancetai iš labai plačių skelčių (23–28 mm). Lancetų smailiai būdavo daromi viršutiniuose skelčių galuose. Tarp 17 mikrorėžtukų 8 buvo specifiniai – vienos skeltės kraštinės išskalos. Žymi dalis radinių buvo pagaminti iš kitose sandraubose reto balto ar pilko matinio neskaidraus titnago. Dar pasitaikė 2 kirveliai, peilio fragmentas, keli rėžtukai. Kol kas šio komplekso datavimas yra neaiškus. Nemaža dalis titnago radinių buvo išsibarstę visame tirtame plote tarp sandraubų ir sudarė radinių foną. Dauguma jų turbūt priklausė toms pačioms stovykloms kaip ir sandraubos, kiti galėjo būti pakliuvę atsitiktinai iš tolimesnių arba trumpalaikių stovyklų.

Be titnago radinių ir keramikos, buvo rasta 19 perdegusių kauliukų ir 3 akmens dirbiniai, t. y. akmeninis muštukas ir kito muštuko fragmentas, rausvo smiltainio plytelė.

KARAVIŠKĖS 6 SITE

In 2003 LII excavations at the Karaviškės 6 site were continued. The area of 136 m² was explored. The ceramics belonged to the Late Neolithic Corded Ware culture (605 sherds from 11 pots), the Middle-Late Neolithic Nemunas culture (59 sherds from 4 pots) and the Early Neolithic Dubičiai type (120 sherds from 1 pot). Majority of 6583 flint artefacts were dated to the Late Mesolithic – the Early Neolithic.